YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

15 päivänä lokakuuta 1996 *

Asiassa C-298/94,

jonka Arbeitsgericht Halberstadt on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Annette Henke

vastaan

Gemeinde Schierke ja

Verwaltungsgemeinschaft "Brocken"

ennakkoratkaisun työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26) 1 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida ja J. L Murray sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), G. Hirsch ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: C. O. Lenz,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Annette Henke, edustajanaan asianajaja Matthias Zieger, Berliini,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön Oberregierungsrat Bernd Kloke,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies Christopher Docksey ja komissiossa toimiva kansallinen virkamies Horstpeter Kreppel,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Annette Henken, edustajanaan asianajaja Matthias Zieger, Saksan hallituksen, asiamiehinään Bernd Kloke ja liittovaltion talousministeriön Regierungsrätin z. A. Sabine Maass, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään

Treasury Solicitor's Departmentin virkamies Lindsey Nicoll, avustajanaan Derrick Wyatt, QC, ja komission, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Klaus-Dieter Borchardt, esittämät suulliset huomautukset 23.4.1996 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.6.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Arbeitsgericht Halberstadt on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 19.10.1994 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 4.11.1994, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26, jäljempänä direktiivi) 1 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajana on Annette Henke ja vastaajina Schierken kunta ja Verwaltungsgemeinschaft "Brocken" (Brockenin kuntayhtymä) ja joka koskee Henken irtisanomista.

3 *Gemeindeordnung für das Land Sachsen-Anhalt*in (5.10.1993 annettu Sachsen-Anhaltin osavaltion kuntajärjestys, GVBl. LSA nro 43/1993, s. 568), sellaisena kuin

tämä laki on muutettuna kuntien yhteistyöstä ja muista kunnallisista säännöksistä annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (GVBl. LSA nro 7/1994, s. 164), 75 pykälässä säädetään seuraavaa:

"1) Saman *Landkreis*in [piirihallintoalueen] kunnat, jotka ovat toistensa naapureita, voivat perustaa julkisoikeudellisella sopimuksella kuntayhtymän hallintovaltansa vahvistamiseksi.

— —"

Saman kuntajärjestyksen 77 pykälässä säädetään seuraavaa:

"1) Kuntayhtymä hoitaa sille jäsenkunnilta siirrettyjä tehtäviä, jos liittovaltion oikeudessa ei muuta säädetä. Se hoitaa myös niitä sille siirrettyjä tehtäviä, joista vastaamisen edellytyksenä on kuntien tietty asukasmäärä, jos kuntayhtymän asukasmäärä täyttää tämän edellytyksen. — —

2) Kuntayhtymä hoitaa kuntayhtymän toimielimen suostumuksella niitä tehtäviä, jotka kuuluvat jäsenkuntien omaan toimialaan ja jotka kaikki kunnat ovat antaneet sille omalta osaltaan hoidettavaksi. — —"

4 Henke otettiin 1.5.1992 Schierken kunnan palvelukseen pormestarin sihteeriksi. Schierken kunta perusti 1.7.1994 muiden kuntien kanssa Sachsen-Anhaltin osavaltion kuntajärjestyksen 75 pykälän ja sitä seuraavien pykälien mukaisesti Brockenin kuntayhtymän, jolle siirrettiin tämän kunnan hallinnolliset tehtävät. Schierken kunta irtisanoi Henken työsopimuksen 5.7.1994.

5 Henke nosti tämän jälkeen kanteen Arbeitsgericht Halberstadtissa ja vaati kanteessaan ensisijaisesti, että irtisanominen todettaisiin pätemättömäksi, ja toissijaisesti, että irtisanominen todettaisiin suoritetun voimassa olevien säännösten vastaisella tavalla. Henke esitti kansallisessa tuomioistuimessa, että *Bürgerliches Gesetzbuch*in (Saksan siviililakikirja, jäljempänä BGB) 613 a pykälän mukaan hänen työsuhteensa oli siirtynyt Brockenin kuntayhtymälle, minkä vuoksi kunta ei voinut irtisanoa häntä.

6 Koska BGB:n 613 a pykälällä pantiin direktiivi täytäntöön Saksan oikeudessa, kansallisessa tuomioistuimessa tuli esille kysymys direktiivin soveltamisalan määrittelystä. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään sen soveltamisalan osalta seuraavaa:

"Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen, liikkeen tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta."

7 Kansallinen tuomioistuin päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kun muodostetaan kuntayhtymä 5.10.1993 annetun *Gemeindeordnung für das Land Sachsen-Anhalt*in ('GO LSA', GVBl. LSA, s. 568 ja sitä seuraavat

sivut) 75 pykälän 1 momentin mukaisesti siten, että kuntayhtymä hoitaa GO LSA:n 77 pykälän 1 momentin mukaisesti sen omia, sille jäsenkunnilta siirrettyjä tehtäviä ja niitä tehtäviä, jotka sille on siirretty GO LSA:n 77 pykälän 2 momentin mukaan jäsenkuntien omasta toimialasta, onko tällöin kysymys 14.2.1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksesta?

2) Jos vastaus kysymykseen 1 on myöntävä:

Onko luovutus direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla sopimukseen perustuva, kun kuntayhtymä on perustettu julkisoikeudellisella sopimuksella?"

Ensimmäinen kysymys

8 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, onko direktiivin 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että käsitteeseen "yrityksen, liikkeen tai liiketoiminnan osan luovuttaminen" kuuluu myös kunnan hallinnollisten tehtävien luovuttaminen kuntayhtymälle siten, kuin kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa on tehty.

9 Henken mukaan direktiiviä voidaan soveltaa tällaiseen tapaukseen, koska Schierken kunnan kaltaiset yksiköt harjoittavat ainakin osittain luonteeltaan taloudellista toimintaa. Henke lisää, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan työntekijöitä suojaavia direktiivin säännöksiä sovelletaan, vaikka luovutus koskee vain yrityksen osaa.

10 Komissio ehdottaa vastaukseksi annettavan, että direktiivissä tarkoitettuna luovutuksena on pidettävä sitä, että taloudellinen yksikkö luovuttaa kaikki tehtävänsä ja tähän liittyvän aineellisen omaisuuden ja että työntekijöiden työnantaja tällöin vaihtuu. Komissio katsoo kuitenkin, että julkisyhteisöä on pidettävä direktiivissä tarkoitettuna yrityksenä ainoastaan sillä edellytyksellä, että se ei käytä toiminnassaan julkista valtaa ja että sen palveluksessa on henkilöitä, joita suojellaan kansallisessa oikeudessa työntekijöinä.

11 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo puolestaan, että kysymyksessä on direktiivissä tarkoitettu luovutus ainoastaan silloin, kun luovutuksen kohteena oleva taloudellinen yksikkö säilyttää identiteettinsä eli kun luovutus koskee liiketiloja, varallisuutta tai työntekijöitä. Lisäksi paikallishallinnon viranomainen ei sen mukaan kuulu direktiivin soveltamisalaan silloin, kun se hoitaa pelkästään tai pääasiassa tyypillisiä julkishallinnon tehtäviä.

12 Saksan hallitus ehdottaa vastaukseksi annettavan, että sellaista toimenpidettä, joka on kysymyksessä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, ei ole pidettävä direktiivissä tarkoitettuna yrityksen luovutuksena. Saksan hallituksen mukaan kunnat eivät ole direktiivissä tarkoitettuja yrityksiä tai liikkeitä, koska ne eivät harjoita liiketoimintaa ja koska ne eivät näin kuulu EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. Kuntayhtymän perustaminen ei myöskään ole direktiivissä tarkoitettu luovutus, koska kuntayhtymä ei jatka sellaisenaan kuntien toimintaa, vaan kysymyksessä on kunnat korvaavan uuden yksikön perustaminen.

13 Kuten direktiivin johdanto-osasta ja varsinkin sen ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee, direktiivillä on tarkoitus suojella työntekijöitä niiltä haitallisilta vaikutuksilta, joita heille voi olla niistä yritysrakenteen muutoksista, joita kansallisen tai yhteisön tason taloudellinen kehitys voi tuoda mukanaan ja jotka aiheutuvat muun muassa sellaisista luovutuksista tai sulautumisista, joissa yrityksiä, liikkeitä tai liiketoiminnan osia siirretään toiselle työnantajalle.

14 Direktiivissä tarkoitettuna yrityksen luovutuksena ei siten ole pidettävä julkisyhteisön rakenteen uudelleenjärjestämistä tai hallinnollisten tehtävien siirtämistä julkisyhteisöltä toiselle.

15 Tätä tulkintaa vahvistaa myös se, mitä ilmauksia useimmissa direktiivin kieliversioissa on käytetty luovutuksen kohteena olevasta yksiköstä (virksomhed, Unternehmen, entreprise, impresa, επιχείρηση, onderneming, empresa, yritys ja företag sekä toisaalta bedrift, Betrieb, business, établissement, stabilimento, εγκατάσταση, vestiging, establecimiento, centro de actividad) tai luovutuksensaajasta (indehaver, Inhaber, chef d'entreprise, imprenditore, επιχειρηματίας, ondernemer, empresário, empresario), eikä tämä tulkinta ole direktiivin muidenkaan kieliversioiden vastainen.

16 Esitetyistä asiakirjoista ilmenee, että kuntayhtymällä, jonka useat Sachsen-Anhaltin osavaltion kunnat — mukaan lukien Schierken kunta — muodostivat, oli erityisesti tarkoitus edistää näiden kuntien hallinnollisten tehtävien hoitamista. Tämä tapahtui erityisesti järjestämällä hallintorakenteellisesti uudelleen ja siirtämällä Schierken kunnan hallinnolliset tehtävät erityisesti tätä tarkoitusta varten perustetulle toiselle julkisyhteisölle eli Brockenin kuntayhtymälle.

17 Vaikuttaa siltä, että kansallisen tuomioistuimen käsittelemässä asiassa kunnan ja kuntayhtymän välinen luovutus koski ainoastaan toimintoja, joissa käytettiin julkista valtaa. Vaikka katsottaisiin, että nämä toiminnot ovat luonteeltaan osittain taloudellisia, taloudellisen toiminnan harjoittamista on kuitenkin pidettävä toisarvoisena.

18 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että direktiivin 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että käsitteeseen "yrityksen, liikkeen tai liiketoiminnan osan luovuttaminen" ei kuulu kunnan hallinnollisten tehtävien luovuttaminen kuntayhtymälle siten, kuin kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa on tehty.

Toinen kysymys

19 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy, onko direktiivin 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että käsitteeseen "sopimukseen perustuva luovutus" kuuluu ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetun kaltainen yrityksen luovutus, joka perustuu julkisoikeudelliseen sopimukseen.

20 Ottaen huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toisella kysymyksellä ei ole enää merkitystä. Siihen ei siksi tarvitse vastata.

Oikeudenkäyntikulut

21 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Arbeitsgericht Halberstadtin 19.10.1994 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että käsitteeseen "yrityksen, liikkeen tai liiketoiminnan osan luovuttaminen" ei kuulu kunnan hallinnollisten tehtävien luovuttaminen kuntayhtymälle siten, kuin kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa on tehty.

Rodríguez Iglesias Mancini Moitinho de Almeida

Murray Kapteyn Edward

Puissochet Hirsch Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä lokakuuta 1996.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti